

Vragen rondom de drie eenheid

Inhoudsopgave

1. De drie eenheid als geestelijk struikelblok.
2. Is de drie eenheid een filosofisch bedenkstel?
3. Het Johannes evangelie en de drie eenheid.
4. Vader, Zoon en Heilige Geest.
5. Wat is eenheid in verscheidenheid?
6. Gods eenheid en de risico's van Jezus' menswording.
7. De rol van de Vader.
8. De rol van de Zoon.
9. De rol van de Heilige Geest.
10. De Heilige Geest nu.
11. Conclusie.
12. Eindnoten.

1. De drie eenheid als geestelijke struikelblok

Ons christelijk geloof stelt dat God één is, maar tegelijkertijd uit drie aparte personen bestaat: God de Vader, God de Zoon, en God de Heilige Geest. Wij drukken dit principe doorgaans uit met de term 'drie eenheid'. Dit principe is voor ongelovigen doorgaans een onzinnige gedachte. Het idee dat iets of iemand tegelijk één zijn en toch drie kan zijn, lijkt logisch tegenstrijdig. Het is voor vele ongelovigen een bewijs van de domheid van het christelijk geloof. Christelijke sekten, zoals de Jehovah getuigen de Mormonen, verwerpen dit idee van de drie eenheid eveneens.

Het klassieke jodendom wijst het idee van een drie eenheid eveneens sterk af. Het geloof dat God zowel één is als drie personen, is een enorme aanstoot voor het jodendom. Voor het jodendom is Deut 6:49 een fundamenteel uitgangspunt in ons denken over God. Dit vers begint met de stelling dat God, Jahweh, één ('echad' in het Hebreeuws) is. Volgens de gangbare joodse uitleg kan dit woord slechts betekenen dat God maar één persoon is, en niet drie. Het geloof dat God uit drie personen bestaat toont volgens het jodendom feitelijk aan dat christenen in drie goden geloven, en daarom geen monotheïstische religie zijn, zoals het jodendom, maar een heidens 'veelgodendom' aanhangen. Tevens vindt het jodendom de 'incarnatie', het mens worden van de tweede persoon van God, Christus dus, flauwekul. Er is volgens hen een onoverbrugbaar verschil tussen God en mens, net zoals er een onoverbrugbaar verschil is tussen het leven van een mens en het leven van een boom. Een mens is nooit God, en God wordt ook nooit mens. Moslims, die vele elementen uit het jodendom hebben overgenomen, wijzen de drie eenheid en de godheid van Christus eveneens in zeer sterke bewoordingen af.

Ook gelovigen worstelen met het idee van de drie eenheid, met de vraag hoe God zowel één als drie kan zijn. Door de eeuwen heen hebben gelovigen geprobeerd allerlei slimmigheden te bedenken om dit raadsel op te lossen. Ook tegenwoordig kom je nog herhaaldelijk mensen tegen die menen het mysterie van de drie eenheid te hebben opgelost. Doorgaans zijn dergelijke 'oplossingen' aloude ketterijen in een nieuw jasje.ⁱ Andere gelovigen stellen dat wij ons simpelweg moeten neerleggen bij het feit dat wij als beperkte

schepsels de ‘drie eenheid’ nooit zullen kunnen begrijpen. Nu zit hier natuurlijk een kern van waarheid in. Als beperkte mensen kunnen wij de diepten van God nooit geheel doorgronden, en dus evenmin de precieze relatie tussen de Vader, Zoon en Heilige Geest. Maar deze constatering is tegelijk een dooddoener. Het helpt ons niet bij de eerlijke vragen die onder ons over deze leerstelling leven. Het helpt ons bijvoorbeeld niet wanneer wij een nieuwe gelovige willen helpen die met dit vraagstuk worstelt, en evenmin in onze discussies met ongelovigen.

2. Is de drie eenheid een filosofisch bedenkfel?

De moeite die gelovigen ervaren rondom het begrip drie eenheid wordt versterkt door de huidige, vernieuwde interesse in de joodse wortels van ons christelijk geloof. De vroege kerk was in eerste instantie een joodse beweging, die gaandeweg meer gelovigen uit de heidenen ging omvatten. Jezus Zelf, de leiders van de eerste gemeenten en de apostelen waren in eerste instantie allemaal joods, zoals Petrus, Johannes en Paulus. Maar in de loop der tijd ging de christelijke kerk en haar leiders steeds meer bestaan uit gelovigen uit de heidenen, en nam de interesse in het christelijk geloof onder joden juist af. Dit resulteerde in wederzijdse vijandschap tussen het jodendom en de christelijke kerk. Een voorbeeld was het beroemde concilie van Nicea in 325. Deze belangrijke kerkelijke vergadering weerlegde ketterij die de godheid van Jezus wilde ontkennen. Tegelijkertijd deed dit concilie ook zeer negatieve uitspraken over joden. Terwijl de joodse inbreng in het christelijk geloof verminderde, begonnen tegelijkertijd ideeën en begrippen uit de heidense Griekse filosofie op een subtiel manier de christelijke kerk te beïnvloeden. De kerk werd in toenemende mate gedomineerd door diepzinnige denkers, waarbij de inspiratie van de Heilige Geest en die van menselijke verstand door elkaar gingen lopen. De leer van de drie eenheid ontwikkelde zich tegen deze achtergrond en werd definitief vastgesteld tijdens het concilie van Chalcedon in 451. De kern van deze leer is dat God ‘drie personen is, maar één wezen’.

Voor gelovigen die dicht bij de bijbel zelf willen blijven, en recht willen doen aan de joodse wortels van het evangelie, roept deze oorsprong van de leer van de drie eenheid vragen op. Hoe kan zo’n negatief geestelijk klimaat nu een betrouwbare leer produceren over zo’n belangrijk onderwerp als de eenheid van God? Wij kunnen ons dan afvragen of deze leer van de drie eenheid dan wel echt bijbels is, en niet veeleer een product van Griekse filosofische invloed? Dergelijk onbehagen over de achtergrond van de leer van de drie eenheid is begrijpelijk. Bovendien komt de term drie eenheid zelf niet in de bijbel voor. Tevens is de theologische uitwerking van deze leer nogal ingewikkeld en niet geheel vrij van menselijke wijsheid.

Desondanks is de basisgedachte achter de leer van de drie eenheid - God is één, maar tegelijkertijd drie van elkaar te onderscheiden personen – juist. God openbaart Zich Zelf namelijk wel degelijk als zodanig in de bijbel. Dit betekent dat God een bepaalde visie op Zijn eenheid openbaart, die afwijkt van de simplistische visie op eenheid die wij mensen er geneigd zijn op na te houden. Deze simplistische visie op eenheid gelooft dat eenheid alleen kan betekenen dat er sprake is van één persoon. God heeft echter een andere visie op Zijn eenheid. Hij openbaart Zich Zelf als één in verscheidenheid. Vanuit dit perspectief moeten wij Deut. 6:45, waarin staat dat God één is, dan ook uitleggen. God zegt dat Hij één is, de enige. De conclusie dat dit automatisch slechts kan betekenen dat God één persoon is, is wat God

Zelf betreft dus onjuist. Ik zal dit thema van Gods ‘drie eenheid’, of wel ‘eenheid in verscheidenheid’, in dit artikel nader bespreken.

3. Het Johannes evangelie en de drie eenheid.

Aan de apostel Johannes was weinig Grieks-filosofisch. Hij was een ruige joodse visser uit Galilea, en het absolute tegenbeeld van een geleerde theoloog of filosoof. Maar toch is zijn fameuze evangelie doordrenkt van het getuigenis dat God één is, maar tevens drie personen. Alleen het Johannes evangelie alleen al bewijst dat de eenheid van Gods als drie personen geheel bijbels is. Johannes spreekt eerst over de intense verbondenheid tussen God de Vader en Jezus Christus, en sluit hier later de Heilige Geest bij in. Johannes begint Zijn evangelie al heel krachtig met deze waarheid. Hij stelt in de eerste twee verzen dat Christus vanaf het allereerste begin, dus altijd, het Woord is en is geweest. Door dit Woord is alles geschapen. Nu lezen wij in Genesis 1 en 2 dat God hemel en aarde schiep door te spreken. Dankzij het evangelie van Johannes begrijpen wij nu dat met ‘spreken’ meer wordt bedoeld dan het uiten van woorden. Gods spreken bij de schepping slaat op de actieve betrokkenheid van een goddelijk persoon, het Woord, die later dus de mens Jezus Christus werd.

Johannes zegt tot twee keer toe dat dit Woord, waardoor alles werd geschapen, bij God was, voordat Hij mens werd. Johannes bedoelt hiermee dat Christus voor Zijn menswording bij God de Vader was. Dit blijkt duidelijk uit Johannes 16:28 waarin Jezus zegt dat ‘Hij van de Vader vandaan is gegaan en in de wereld is gekomen, en nu de wereld weer verlaat en teruggaat naar de Vader’. Ook Joh. 17:5 toont dit duidelijk. Jezus vraagt hier de Vader om Hem de goddelijke luister te schenken die Hij al bij Hem, de Vader, had nog voordat de wereld bestond. Dus Jezus was altijd al bij de Vader en deelde daar in Zijn goddelijke luister. In de eerste twee verzen van zijn evangelie gebruikte Johannes de termen God de Vader en God de Zoon echter nog niet. Maar reeds voor Zijn geboorte als mens was ‘het Woord’, die Johannes later aanduidt met de term de Zoon, reeds Zelf God. En tevens was het Woord bij God, die later in het Johannes evangelie zal worden aangeduid met de Vader. Hij was één met de God Vader, maar toch een apart persoon, het Woord, die dus later de mens Jezus Christus werd.

4. Vader, Zoon en Heilige Geest

Toen Jezus mens werd, legde Hij Zijn volle heerlijkheid, goddelijke alwetendheid en almacht vrijwillig af (Fil. 2:5-8). Hij kreeg deze volle heerlijkheid, alwetendheid en almacht weer terug toen Hij na Zijn dood en opstanding weer naar troon van God de Vader terugging. In de periode voor Zijn opstanding was Jezus dan ook onderhevig aan alle menselijke zwakten en kwetsbaarheden. Hij was voor Zijn leiding, kracht en kennis helemaal afhankelijk van de Heilige Geest, die Hem liet zien wat de Vader wilde doen. Dit toont dat Hij als persoon te onderscheiden was van de Vader. Toen Jezus op aarde was bleef de Vader vanuit Zijn hemelse troon het universum bleef besturen, en behield de Vader Zijn goddelijke luister, almacht en alwetendheid aldoor.

Maar ook tijdens Zijn periode op aarde bleef Christus’ identiteit nog steeds God, al had Hij dus allerlei voorrechten van Zijn goddelijke identiteit dus tijdelijk afgelegd. Jezus gaf dit met grote regelmaat in Zijn eigen woorden aan. De evangeliën, en zeker het evangelie van Johannes, staan bol van Jezus’ claims dat Hij God isⁱⁱ. Merkwaardig genoeg begrepen de

demonen de goddelijke identiteit van Jezus veel beter dan de mensen. Het was niet nodig om oeverloze discussies met de demonen te voeren over de vraag of Jezus wel of niet God. Zij waren niet op de hoogte van Gods reddingsplan, maar merkten de goddelijke identiteit van Jezus door al Zijn menselijke kwetsbaarheid heen feilloos op. Zij waren doodsbang dat Jezus hen al het eindoordeel kwam brengen, voordat het einde van de wereld was aangebroken (Lukas 4:34, 41; 8:31). In deze periode bleef de eenheid tussen God de Vader en Jezus ongebroken, zoals blijkt uit Jezus' claim dat Hij en de Vader één zijn (Johannes 10:30 en 17:21). Jezus' ongelovige joodse toehoorders begrepen heel goed dat Hij dit letterlijk zo bedoelde. Zij wilden Hem stenigen omdat Hij Zich mens als God bestempelde en om die reden in hun ogen godslastering pleegde (Joh. 10:34).

Na Jezus' hemelvaart begeleidt, leidt, bekrachtigt en inspireert nu de Heilige Geest ons gelovigen namens Jezus en de Vader. De Heilige Geest is een geestelijk wezen, net als de Vader (Joh. 4:24). De Heilige Geest is nooit mens geworden zoals Jezus, al kunnen de Vader en de Heilige Geest vanwege Hun almacht wel tijdelijk een natuurlijke gedaante aannemenⁱⁱⁱ. Maar Jezus maakt duidelijk dat de Heilige Geest een goddelijk persoon is, die zoals Paulus zegt, alles doorgrondt, ook de diepten van God (1Kor. 2:10). Hij is 'een andere trooster', (of helper, lett. 'erbij geroepene'). Dit betekent dat Hij dus onderscheiden is van Jezus, en toch volstrekt aan Hem gelijkwaardig (Joh. 14:16). Tegelijkertijd is de Heilige Geest één met Christus en de Vader, zoals Jezus en de Vader altijd één waren en nog zijn. De Heilige Geest spreekt niet namens Zichzelf, maar namens Jezus. Zo verheerlijkt en eert de Heilige Geest Jezus, zoals Jezus Zelf de Vader verheerlijkte en eerde.

5. Wat is eenheid in verscheidenheid?

Uit de manier waarop Jezus spreekt over Zijn relatie met de Vader en de Heilige Geest, kunnen wij afleiden wat God Zelf bedoelt met één zijn. De eenheid tussen Vader, Zoon en Heilige Geest is eenheid in verscheidenheid. Zij zijn onderscheiden van elkaar, doch tegelijkertijd intens en onlosmakelijk totaal met elkaar verbonden, waardoor Zij toch echt één zijn. Zij zijn drie gelijkwaardige personen die geheel met elkaar zijn verstrengeld. Aan de ene kant zijn zowel Jezus, de Vader en de Heilige Geest alle drie eeuwig, heilig, almachtig, alwetendheid en vol van hemelse glorie. Toch zijn deze kwaliteiten niet de belangrijkste kern van Gods eenheid. Want ook toen Jezus deze eigenschappen tijdens Zijn leven op aarde tijdelijk had afgelegd, waren de Vader en Hij nog steeds één.

De kern van Gods eenheid is de volkomen liefde en totale verbondenheid van hart en gedachten. God is liefde. De liefde tussen de Vader, zoon en ook de Heilige Geest is dan ook totaal. Er is zelfs niet de lichtste mate van jaloezie, wrok, onverschilligheid of gevoel van onafhankelijkheid in hun onderlinge relatie. Zij kennen elkaar volledig, zijn het altijd volledig met elkaar eens, werken perfect samen, delen alles van harte alles met elkaar, begrijpen elkaar volledig, en hebben alles voor elkaar over^{iv}. Er is volledig onderling vertrouwen, diep wederzijds respect voor en overgave aan elkaar. Zij vinden het daarom ook geen enkel probleem om elkaar te dienen, Zich aan een ander te onderwerpen of de ander de eer te gunnen. Zo wilde Jezus in Zijn leven de Vader eren, en zocht Hij niet Zijn eigen eer (Joh. 8:49, e.a.) Op Zijn beurt eerde de Vader Christus weer (Joh. 8:54). Op vergelijkbare manier zoekt de Heilige Geest niet in de eerste plaats aandacht voor Zichzelf, maar wil Hij van Jezus getuigen en Hem eren (Joh. 16:14). De Vader, Zoon en Heilige Geest, werken daarom perfect

samen in de ontwikkeling van Gods heilsplan met deze wereld. Zij hebben hierbij ieder een eigen rolverdeling, waarover straks meer. Johannes zegt dat God alleen maar licht is, en dat in Hem geen spoor van duisternis is (1 Joh. 1:6). Dit geldt ook voor de eenheidsrelatie tussen de Vader, Zoon en de Heilige Geest. Er is in God alleen maar eenheid, en geen schaduw van verdeeldheid of wederzijdse onafhankelijkheid.

Deze visie op Gods eenheid in verscheidenheid vereist voor velen van ons een flinke omschakeling in gedachten. Voor sommigen zal het wellicht heel moeilijk te aanvaarden zijn dat eenheid in verscheidenheid ‘echte’ eenheid kan zijn. Wat wij zelf hiervan wel of niet vinden is echter niet doorslaggevend. Wij zijn totaal afhankelijk van wat God Zelf hierover vindt en zegt. Paulus zegt dat het niet aan ons mensen is gegeven om ‘iets tegen God in te brengen’ (Rom. 9:20). God openbaart Zichzelf als drie personen is, die toch een perfecte eenheid vormen. Dan moeten wij het niet beter willen weten dan God Zelf. Of ons eigen denken, of dat van andere mensen, deze visie op Gods eenheid zinnig of vroom genoeg vinden, is volstrekt onbelangrijk.

6. Gods eenheid en de risico’s van Jezus’ menswording

Als wij nadenken over deze eenheid in verscheidenheid, dan begrijpen wij dat God veel risico heeft genomen door Jezus mens te laten worden om de mensheid te redden. Jezus was nog steeds één met de Vader en de Heilige Geest tijdens Zijn leven op aarde. Maar doordat Hij Zijn eigen goddelijke macht, kennis en onsterfelijkheid tijdelijk had afgelegd, was Hij wel kwetsbaar. Jezus bleef zonder zonde. Toch had Hij, net als Adam voor de zondeval, wel degelijk kunnen zondigen. De brief aan de Hebreeën zegt niet voor niets dat Jezus op dezelfde manieren is verzocht als wij allemaal. Daarom kan Hij met ons meevoelen en ons extra genade geven (Hebr. 4:15,16). Maar als Jezus voor verzoeking was bezweken en had gezondigd, dan zou Zijn perfecte eenheid met van de Vader en de Heilige Geest zijn verstoord. Tijdens de verzoeking in de woestijn gebruikte de duivel Jezus’ kwetsbaarheid dan ook om Hem aan te vallen op Zijn eenheid met de Vader en de Geest (Matth. 4:1-11). De vijand probeerde Jezus te verleiden om Zichzelf op eigen houtje als Messias te bewijzen, onafhankelijk van het heilsplan van de Vader en de leiding van de Heilige Geest. De duivel probeerde Jezus zelfs te verleiden naar zijn kamp over te lopen, door Hem de macht over de wereld aan te bieden als Hij hem zou aanbidden (vers 8).

Christus’ eenheid met de Vader kwam ook onder druk te staan tijdens wellicht het moeilijkste moment in Zijn leven, in Gethsemane, vlak voordat Hij gevangengenomen werd (Lukas 22:39:44). Tot op dat moment had Jezus volledig ingestemd met Gods plan om de wereld te verzoenen door Zijn gruwelijke en vernederende dood aan het kruis (Joh. 10:17,18 12:23-25). Maar vlak voor Zijn arrestatie werd deze instemming met Zijn lot minder vanzelfsprekend. Jezus werd overvallen door doodsangst en zweette zelfs bloed. Hij bad daarom ook tot de Vader of er een mogelijkheid was dat Hij dit lot niet zou hoeven te ondergaan. Tegelijkertijd sprak Jezus nadrukkelijk uit dat Hij Gods plan wilde blijven volgen, ook al betekende dit wel de kruisdood. Jezus brak de eenheid met de Vader en Zijn heilsplan dus niet. Maar het was wel een worsteling, die de schrijver van de Hebreeën brief inspireerde tot de uiterst diepzinnige uitspraak dat Jezus, hoewel Hij de Zoon was, gehoorzaamheid (aan God) geleerd heeft door wat Hij heeft geleden (Hebr. 5:8NBS). De Vader en de Heilige Geest hadden kennelijk voldoende vertrouwen in Christus dat Hij de eenheid niet zou schenden,

ondanks de kwetsbaarheid die Hij als mens liep. Daarom durfden zij het aan om als sleutel van het goddelijke heilsplan het ‘Woord’, Christus, mens te laten worden en te laten sterven op het kruis. Jezus beschaamde dit vertrouwen niet.

7. De rol van de Vader

De Vader, Zoon en Heilige Geest werken altijd perfect samen. Maar uit de bijbel kunnen wij wel een zekere onderlinge rolverdeling afleiden. God de Vader is degene die de uiteindelijke regie heeft over het universum. Hij regeert vanuit Zijn hemelse troon in de ongeziene geestelijke wereld, ook wel de derde hemel genoemd. Op Zijn manier en tijd grijpt Hij in de geschiedenis in en garandeert Hij de uiteindelijke voltooiing van Gods heilsplan. Hij is verder de rechter die op basis van volstreekte gerechtigheid en rechtvaardigheid oordeelt (Ps. 89:15). Maar Hij verstrekt tevens genade dankzij het offer van Jezus op het kruis (Joh. 3:16). De openbaring van Johannes geeft een inkijkje in de gang van zaken en atmosfeer rondom deze troon (Op. 4). God de Vader is verder degene ‘naar wie alle geslacht in hemel en op aarde wordt genoemd’ (Ef. 4:15 NBG). God de Vader heeft uiteindelijk de aard en identiteit bepaald van elk type verschijnsel in het universum: van elk volk en soort op aarde, van alle hemellichamen in de ruimte, en van elk type geestelijk wezen.

Wij gelovigen noemen Hem nu echter vooral de Vader omdat wij nu kinderen van Hem mogen worden, dankzij het offer van Jezus Christus op Golgotha. De Vader houdt van ons, zorgt voor ons en zegent ons, en verandert ons steeds meer naar Zijn beeld. En wij hebben een erfenis, waarvan de inwoning en vervulling van de Heilige Geest een voorschot is (Rom. 8). Bij Jezus’ terugkomst zullen wij deze erfenis geheel ontvangen. Dan zullen wij op de nieuwe hemel en aarde een onsterfelijk lichaam ontvangen, zoals Jezus dat nu heeft, en zal de Heerlijkheid van God ons totaal vervullen.

8. De rol van de Zoon

Van de drie personen van God is Woord, die dus Jezus Christus is geworden, het innigst bij de schepping betrokken. God schiep hemel en aarde niet alleen via Hem, maar ook voor Hem (of ‘tot Hem’ Kol 3:16). Dit houdt in dat Christus in elk opzicht centraal stond in de schepping. Maar ook na de schepping bleef Hij het voortbestaan en de samenhang van de schepping garanderen: ‘alles bestaat in Hem’, of zoals je het ook kunt vertalen ‘wordt in Hem samengehouden’ (Kol. 1:17). In Gods heilsplan voor de wereld moest iemand van de personen van God mens worden, om zo God met de schepping te verzoenen. Het Woord was hiervoor de logische keuze. Hij had immers van alle drie personen van God de innigste band met de schepping, en kon deze schepping daarom vertegenwoordigen. Hoewel Christus Zijn goddelijke voorrechten, zoals Zijn almacht en alwetendheid, weer na Zijn hemelvaart opnam, heeft Hij Zijn menselijke natuur, waaronder Zijn lichaam, nog steeds. Theologen hebben zich door de eeuwen eindeloos gebogen over de vraag hoe de goddelijke natuur van Jezus en Zijn menselijke natuur Zich precies tot elkaar verhouden. Het lijkt mij niet nuttig om op deze vraag in te gaan. Het enige dat ik kan constateren is dat de menselijke natuur die Jezus op Zich heeft genomen, waaronder dus een verheerlijkt lichaam, niet ten koste gaat van Zijn God zijn. Dat blijkt heel duidelijk uit Paulus’ opmerking dat in Hem, Christus, de goddelijke volheid lichamenlijk aanwezig is (Kol. 2:9).

Het Woord, Jezus Christus dus, is ook degene door wie God de schepping drastisch vernieuwt. Christus is als eerste uit de dood opgestaan en heeft een verheerlijkt lichaam ontvangen dat vol is van Gods luister. Bij Zijn wederkomst zullen alle gelovigen zo'n verheerlijkt lichaam ontvangen. Tevens zullen de aarde en hemel ingrijpend worden vernieuwd en Gods volle heerlijkheid weerspiegelen (1Kor. 15: 20-28; Op. 21). 1 Korinthe toont overigens nog eens nadrukkelijk dat de personen van God het geen enkel probleem vinden Zich aan elkaar te onderwerpen. Na Zijn dood en opstanding heeft Jezus het koningschap van God de Vader ontvangen. Maar, zo legt Paulus uit, Jezus heerst als koning tot God alle vijanden aan Christus heeft onderworpen, waarbij de dood als laatste aan de beurt is. Maar wanneer dit proces voltooid is zal Christus dit koningschap weer aan de Vader overdragen en Zich weer aan de Vader onderwerpen. Ten gevolge hiervan zal God 'alles in allen zijn', hetgeen betekent dat Zijn heerlijkheid alles en iedereen op de nieuwe hemel en aarde vervult (1 Kor. 15:28NBS).

9. De rol van de Heilige Geest

Van alle drie personen van God heeft de Heilige Geest de meest directe en merkbare invloed op de aarde. Hij werkt Gods doelen en plannen op aarde uit. Dit deed Hij al vanaf het allereerste begin. De Heilige Geest wordt reeds in het Oude Testament met naam en toenaam genoemd, hoewel Hij ook vaak de 'Geest van God' wordt genoemd. Hij hielp het Woord actief bij de schepping, door over de wateren te zweven (Gen. 1:2). Het woord voor zweven kan ook 'broeden' betekenen. De Heilige Geest begeleidde het volk Israël actief. Hij was een bron van bovennatuurlijke kracht en inspiratie is, die mensen in staat stelde te profeteren, wonderen te verrichten, en wijs en moedig te handelen. Hij is ook degene die de bijbelschrijvers inspireerde (2 Tim. 3:16).

De Heilige Geest is echter meer dan een onpersoonlijke bron van goddelijke kracht of inspiratie. Hij is echt een persoon. David, die Zelf in Zijn hele leven door de Heilige Geest werd begeleid, drukt dit duidelijk uit. In Psalm 139:7 en Ps. 51:13 stelt Hij dat Gods Geest en Gods aangezicht, of aanwezigheid, aan elkaar gelijk zijn. De Heilige Geest is dus een persoon die God op aarde vertegenwoordigt. De Heilige Geest begeleidde het volk Israël namens God. Rebelle tegen de Heilige Geest komt dan ook neer op rebelle tegen God Zelf. Jesaja 63:8-14 en Ps. 106:33 vermelden bijvoorbeeld dat Israël in het verleden rebelleerde tegen de Heilige Geest, of Hem 'bedroefden' Jes. 63:10. Het woord wat met bedroeven wordt vertaald is uiterst sterk. Het betekent zoiets als 'tot op het bot aanstoot geven'. De rebelle van Israël tegen Gods Geest, de Heilige Geest, wordt ook genoemd in Ps. 106:33. Dit vers verwijst naar de rebelle in de woestijn bij Meriba (Num. 20:1-13). Het is opvallend dat in andere gedeelten in de bijbel waarin dergelijke gevallen van rebelle of 'bedroeven' worden beschreven, er gewoon staat dat het volk tegen God rebelleerde of Hem provoceede (Ps. 78, 95). Wij kunnen hieruit afleiden dat rebelle tegen de Heilige Geest hetzelfde is als rebelle tegen God, wat dus weer aantoon dat de Heilige Geest Zelf God is. Dit was ook duidelijk de overtuiging van eerste gemeente, waaronder die van de apostel Petrus en Stephanus (Hand. 5:3,4; 7:51). De Heilige Geest was tevens nauw betrokken bij de bediening van Jezus. Dankzij de Heilige Geest werd Maria zwanger met Jezus (Lukas 1:35). Jezus werd in Zijn leven en bediening door de Heilige Geest bekrachtigd, geïnspireerd en geleid.

10. De Heilige Geest nu

Na Zijn uitstorting vertegenwoordigt de Heilige Geest God op aarde op een geheel nieuwe manier. Hij woont nu in ons gelovigen. Hij is ‘de erbij geroepene’. Hij is bij ons en verzorgt zo ook de communicatie tussen de Vader en Christus die in principe op Gods hemelse troon wonen. Dankzij Hem leren wij God en de principes van Zijn koninkrijk kennen en begrijpen (1 Kor. 2:10-16) Dankzij Hem kunnen wij God als ‘papa, Abba, ervaren en beschouwen, en kunnen wij door onze levens en getuigenis Christus verhogen (Rom. 8:15; Joh. 16:14). Hij leidt ons, geeft ons de passie, kracht, kennis en wijsheid om God wil te doen en plannen uit te voeren. Tevens verandert Hij onze persoonlijkheid naar het beeld van Christus (Gal. 5:22,23).

Hoewel de Heilige Geest dus heel nadrukkelijk op aarde werkt, trekt Hij niet de aandacht naar Zichzelf toe. Hij richt Zich op het eren en verhogen van Jezus en de Vader. Daar staat tegenover dat God wil dat wij met groot respect met de Heilige Geest en Zijn aanwezigheid om gaan. Hij vertegenwoordigt nu immers de levende God in ons. Wij zijn nu een tempel waar de Heilige Geest in woont (1 Kor. 6:19). Daarom moeten wij niet in dezelfde fout vervallen als het volk Israël op bepaalde momenten, door de Heilige Geest te ‘bedroeven’, via rebellie, ongezeglijkheid of grove zonde (Efeze 4:30).

11. Conclusie

In de bijbel openbaart God Zich duidelijk Zelf als een eenheid die drie personen omvat: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Deze eenheid is eenheid in verscheidenheid. Het gaat om drie eeuwige en gelijkwaardige personen die via een onlosmakelijke band van totale liefde, eensgezindheid, opofferingsgezindheid en wederzijdse eerbied zijn samengesmeed. In totale harmonie en samenwerking voeren Zijn een heilsplan voor deze schepping uit, waarvoor één van Hen, mens werd, en door Zijn kruisdood God en de schepping verzoende. Dit heilsplan zal uitmonden in een nieuwe hemel en aarde, die zal worden bevolkt door gelovigen die net als Christus een onvergankelijk en verheerlijkt lichaam zullen ontvangen. Deze nieuwe hemel en aarde zal de glorie van God in al haar volheid weerspiegelen. Het woord drie eenheid komt weliswaar zelf niet in de bijbel voor. Hoewel de term drie eenheid wellicht onbeholpen klinkt, is de term toch wel nuttig als wij hiermee naar deze eenheid van de Vader, Zoon en Heilige Geest willen verwijzen.

12. Eindnoten

ⁱ Zo'n 'oplossing' is het idee dat God niet zozeer drie personen is, maar één persoon die Zich op drie verschillende manieren voordoet. In deze visie manifesteert God Zich op sommige momenten als de Vader, op andere momenten weer als de Zoon, en weer op andere momenten als de Heilige Geest. Het is dan alsof God drie verschillende jassen heeft, die Hij om beurten aantrekt.

Een dergelijk idee is volstrekt strijdig met de bijbel. Zo stelt de bijbel stelt dat Christus nu zit aan de rechterhand van de Vader. Verder stelt Paulus dat aan het eind van de tijd Christus zich weer aan de Vader onderwerpt zodat God 'allen in allen kan zijn'. Dergelijke uitspraken tonen duidelijk dat het hier om te onderscheiden personen gaat, de Vader en de Zoon. Als wij zouden aannemen dat deze verzen bedoelen dat God in twee verschillende jassen naast Zichzelf zit, of Zich in het ene jasje onderwerpt aan Zichzelf in een ander jasje, maken wij van dit onderwerp één grote poppenkast. Verder toont de uitgebreide manier waarop Jezus spreekt over de Heilige Geest in Johannes 13-16 duidelijk dat Hij hier over een aparte persoon spreekt, en niet over Zichzelf in een ander jasje. Hijzelf, zo vertelde Hij de discipelen, ging naar de Vader, en de Heilige Geest neemt Zijn plaats onder ons in.

ⁱⁱ Ik noem hier drie voorbeelden:

Jezus' stelling dat 'voordat Abraham er was, ben ik er' is, vooral ook vanwege het gebruik van de tegenwoordige tijd in het werkwoord 'ben', een duidelijke claim van Zijn eeuwige eigen eeuwigheid en tevens een verwijzing naar Gods openbaring van 'Ik ben' aan Mozes (Joh. 8:58; Ex. 3:14). Jezus' toehoorders begrepen drommels goed dat Jezus hiermee Zijn goddelijkheid claimde, want zij wilden Hem als reactie wegens godslastering stenigen.

In Joh. 10 vanaf vers 11 noemt Christus Zich de goede herder. Hij is degene die de schapen leidt en uit verschillende 'stallen' bijeenbrengt, en wiens stem de schapen horen. Hij spreekt over Zichzelf in dezelfde sterke bewoordingen als David over God als 'de goede herder' spreekt (Psalm 23).

Jezus' stelling dat Hij de weg, de waarheid en het leven is, en dat niemand tot de Vader komt dan door Hem. Verder heeft wie Hem gezien heeft de Vader gezien, want Hij is in de Vader en de Vader in Hem (Joh. 14:6). Deze claim over Zijn geestelijke identiteit en eenheid met de Vader is uitzonderlijk sterk.

ⁱⁱⁱ Een nieuwtestamenteisch voorbeeld is de Heilige Geest die als een duif op Jezus ging rusten bij Zijn doop (Matth. 3:16). In het Oude Testament zien wij dat God soms als een volwassen man verschijnt, en daarna weer verdwijnt (Gen. 17,18, 32:23-32). Deze verschijningen zijn wezenlijk anders dan de menswording van Christus. Jezus doorliep de gehele menselijke cyclus van conceptie, geboorte, opgroeien en dood, en behield Zijn menselijke natuur nadat Hij in de hemel Zijn goddelijke voorrechten weer had opgenomen.

^{iv} Deze eenheid maakt de 'drie eenheid' van God onvergelykbaar met een 'meer goden' geloof (een geloofssysteem met meerdere goden). Dit wordt duidelijk als je de 'drie eenheid' vergelijkt met het veel goden systeem dat in de westerse wereld het meest bekend is: de Griekse godenwereld. In deze godenwereld hadden alle goden, en vooral de belangrijkste Olympische goden een aantal kenmerken gemeen, waaronder onsterfelijkheid en de eeuwige jeugd. Maar eenheid was wel het allerlaatste dat deze goden onderling vertoonden. Soms werkten zij wel samen bij een speciale dreiging. Maar hun relatie bestond normaliter uit een onafgebroken reeks gekonkel, intrige, jaloezie en slaande ruzie. De eenheidsrelatie van totale liefde, wederzijdse overgave en ononderbroken eensgezindheid van onze God is hieraan volstrekt tegengesteld.